

Ametsen heriotza eta utopien pizkundea

KARMELO LANDA
HISTORIALARIA

Joan zen uda eta negua heldu da. Horrela sentitu dugu askok egunotan, azaroa heltzearekin batera, arazoa erraldoi bihurtzen ari baitzaigu. Iragarri zuen Gabriel Arestik negu gorriaren etorrera, eta egun buru gainera abaildu zaigu pisutsu, berunezko presente honetan, poeta-profeta bilbotarraren sententzia.

Kazetaritza bikainaren egitekoa da, nonbait, errealtate biluzia herritarron begien aurrera aurkeztea, eta bere horretan praktikatzeko du ofizioa José Mari Pastor kazetariaren maisuak. *Aresti ametsen hilerrian* artikulua zorrotza eskaini zigun lehengunean *Berria*-n. “Non dago Euskal Herri askatu eta sozialistaren ametsa?”, galdetzen zigun hildakoen egunaren bezperan, hilerriak bisitatze-ko sasoiaren, galderan bertan erantzun inplizitua iragarritz.

Galdera modu zabalagoan ere plaza daiteke: non dago Euskal Herria? Hildako ametsa da ala gauzatzeko dagoen utopia?

Euskal Herria, “herri nahi eta ezina”, zioen Gandiagak. Kontua da “ezina ekinez egin” goiburu hartuta saiatu dela gure aurretik belaunaldi osoa, eta herri zigortua ia ezabatuta zegoen zulo beltz hartan, nazio proiektu osatua diseinatu zuen. Belaunaldi horretako partaide zen, bai, Gabriel Aresti, baina harekin batera Joxe Azurmendi edota Koldo Mitxelena zein Txillardegik, era aipagarrian. Arestik nazio zaharberritu baterako etika soziala eta estetika liberatu moderno-

Euskal Herria
erakunde politiko
demokratikoaren utopia
hortxe dugu, guztion
begien aurrean, baina
etxegile zintzoak eta
eraikuntza material
egokia behar ditugu

tua ekarri zituen; Joxe Azurmendik, bere aldetik, euskal etxearen oinarri filosofiko eta teoriko-politiko sakonak; Mitxelena kultur sistema propioaren orube den hizkuntzaren arkitektura. Txillardegik aurreko atal guztiak elkarlotu eta pragmatikara ekartzeko lehen ahalegin serioa.

Euskal Herriaren nazio-antolaketan demokratikoa, edo horren diseinu zehaztua, guztion begien aurrean jarri zuten. Ez zegoen, orduan, etxearen diseinu orokorraren inguruko zalantzarik. Argi esan digu Joxe Azurmendik berak Aresti eta biak zertan ari ziren: “Sozialismorako bide euskaldun bat, hori zen gure ametsa orduan”.

Hor zegoen, beraz, diseinu argia. Zer gertatu da ondoren? Arkitektoek ez zuten huts egin, baina etxegileek bai. Alde batetik, planoak gaizki interpretatu di-

tuztelako: nazio propioa eraiki nahi duzunean, ezin zara beste mega-nazio baten azpian eraikitzen saiatu, eta gainera besteen etxe barruan maizter izatea ontzat ematen duzunean, jabea zaren plantak egiten ibili. Bestalde, Orwell-en *Animal farm* ezagunean gertatzen zen moduan, nagusien etxaldean bizitzetik, nagusien moduak eta antza hartzen amaitzen duzulako; nagusien ukiuluan ematen duzu denbora gehiago, hango arazoez “parlamentatzen” eta adosten, bertoko ortuak lantzen baino.

Parabola orwelliar hori etorri zitzaidan gogora lehengunean, Madrilgo kongresu hartako eztabaidan Pablo Iglesiasi, zuzenean, hauxe aditu nionean: “Guztiok dakizue ni errepublika zalea naizela, baina orain, gobernu honetako presidente-ordea naizenez, monarkiari errespetua exijitu behar dizuet”. Horrek laburbiltzen du parabola osoa.

Euskal Herria erakunde politiko demokratikoaren utopia hortxe dugu, guztion begien aurrean, baina etxegile zintzoak eta eraikuntza material egokia behar ditugu. Une honetan ez dugu trazatu oraindik plangintza estrategiko zehatzik obra horretarako, etxearen orubea euskara dela ez dugu aitortu nahi; eraikuntzaren dimentsioak ez ditugu Euskal Herriaren dimentsio osoarekin bateratu; eraikuntza-epeak ez ditugu zehaztu. Ezinbesteko tresnak (komunikabide-sare propioa, unibertsitate beregaina...) falta zaizkigu. Horrela gabiltza oraindik. *Ez gara hain onak benetan.* ●